

Rajojen Rikkojat – kotikuntoutus nuorten elämäntarinoissa

Pirkko Karvonen. Väylä-yhtiöt. 2015.

TEKSTI: Marita Lindström, lastenhoitaja, eläkkeellä

Kirja kertoo yhdeksän suomalaisen vammaisen nuoren elämäntarinan nuorten ja vanhempien näkökulmasta. Kirjan kirjoittamisen

aikaan 24–30 -vuotiaat nuoret olivat saaneet 90-luvulla joitakin vuosia englantilaisen Kerland/Brainwave-keskuksen suunnittelemaa kuntoutusta. Kuntoutus perustuu runsaaseen kotikuntoutukseen, jonka toteutus vaatii monta ihmistä ja ainakin neljä tuntia päivittäin. Itse lähes 30 vuotta lastenneurologisella osastolla työskennelleenä muistan ajan, jolloin tästä kuntoutusmuodosta puhuttiin osastolla ja ammattilaisten epäluuloinen suhtautuminen on jäänyt mieleen, minkä vanhemmat kirjassa kuvaavat kokeneensa ikävänä. Kotikuntoutusmenetelmä ei ole kuitenkaan jättänyt nuorille negatiivisia ajatuksia. Nuorten mielenkiintoiset elämäntarinat tuovat esille ennakkoluulot ja esteet, joita he ovat kohdanneet opiskelussa ja työelämässä. Vanhempien mielestä nuorten tilanne olisi huonompi ilman lapsuudessa tehtyä tehostettua kotikuntoutusta.

Kirjaa lukiessa tulee mieleen, kuinka tärkeää on kuunnella vanhempia, antaa heille aikaa ja muistaa, että he ovat oman lapsensa erityisasiantuntijoita.

Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja.

Ahonen Liisa. PS-kustannus. 2017.

TEKSTI: Tiina Marttila

Miten suhtautua lapseen joka on uhmakas, tulistuva, ylivilkas, levoton tai vetäytyvä? Tarvitseeko lapsi vielä enemmän rangaistuksia ja rajoja? Ovatko lapset vain hankalia ja huonosti kasvatettuja? Lapsen haastava käyttäytyminen on arkinen ilmiö lasten kanssa työskenteleville. Ahonen on kirjoittanut kirjansa päiväkodin näkökulmasta, mutta asiat ovat hyvin sovellettavissa sairaalamaailmaan, etenkin kun myös neurologisia diagnooseja käsitellään.

Kirjan keskeisin oivallus itselleni oli, että lapsen haastava käytös on viesti lapsen tuen tarpeesta. Lapsi on vielä keskeneräinen ja valmiudet vaillinaiset, joten lapsi tarvitsee tukea kehitykseensä ja tunteidensa käsittelyyn. Lasta tukee parhaiten yksilöllinen ja lämmin vuorovaikutus, joka lähtee lapsen vahvuuksista. Joustamattomat, rutinoitunut ja kaikille samat toimintatavat eivät välttämättä edistä asiaa, vaan on parempi lähteä lapsesta, hänen näkemyksistään ja tuen tarpeistaan. Kyse on erilaisuuden hyväksyvistä yksilöllisistä kasvatuksesta.

Kirjassa on hyviä esimerkkejä siitä, miten vuorovaikutusta ja lapsen kasvua voidaan edistää esimerkiksi ennakoinnilla, positiivisella palautteella, lempeydellä, kannustuksella ja kasvattajan itsereflektiolla.

Kirjassa on hyviä esimerkkejä siitä, miten vuorovaikutusta ja lapsen kasvua voidaan edistää esimerkiksi ennakoinnilla, positiivisella palautteella, lempeydellä, kannustuksella ja kasvattajan itsereflektiolla.

Kirjan ydinsanoma oikeastaan on: vastaa lapsen haastavaan käytökseen empatialla. Hyviä näkökulmia ja vinkkejä on myös enemmän asiaan perehtyneelle. Suosittelen lämpimästi.

Pää edellä: Näin tuet lapsesi aivojen kehitystä. Heikkinen Kirsi & Huttu Tiina. WSOY. 2017.

TEKSTI: Tiina Marttila

Miten tukea lapsen aivojen kehitystä ja kasvattaa hänestä onnellinen aikuinen? Tähän kysymykseen kirjoittajat etsivät vastausta aivotutkimuksesta ja neurotieteestä. Kirja on suunnattu vanhemmille, jotka haluavat tukea (tulevan) lapsensa kehitystä. Näkökulma on biologiassa ja ympäristön vaikutuksessa eli miten ne vaikuttavat jo kohdusta aivojen kehitykseen. Kirja pyrkii vähentämään vanhemman huolia ja suuntaamaan ajatuksia tempuista ja suorittamisesta arkiseen läsnäoloon.

Kirja pyrkii kuvaamaan mitä lapsi tarvitsee kasvaakseen ja kehittyäkseen sekä miten vanhemmuus muuttaa ihmistä. Sisällössä kuvataan pääpiirteitä monenlaisista asioista aina raskausajan ravintolisistä aistien kehitykseen ja rintamaidon älykkyyttä lisääviin vaikutuksiin. Hyvin luonnontieteellisestä näkökulmasta huolimatta on mukavaa, että kirjassa kuvataan myös tunteita ja kokemuksia vauvan kanssa esimerkiksi kielten kautta. Ilahtuvin otsikosta ”läheisyys on elintärkeää” ja siitä miten korostettiin yksilöllisyyttä ja lapsen tuntemista kasvatuksen pohjana.

Kirja sopii hyvin kohderyhmälleen eli tuleville tai tuoreille vanhemmille helposti lähestyttäväksi ja nopealukuisiksi tietoteokseksi. Sitä voi myös hyödyntää hoitajien luettavaksi helppona kurkistuksena neurotieteisiin.

Väestöliiton blogi.

<https://vaestoliitonblogi.com>

TEKSTI: Tiina Marttila

Luvallinen kuvakaappaus Väestöliiton blogista.

Väestöliiton blogissa on vaihtuvia asiantuntijakirjoittajia ja teemoja esimerkiksi lapsiin, nuoriin, vanhemmuuteen, parisuhteeseen ja seksuaalisuuteen liittyen. Blogissa on monia kiinnostavia kirjoituksia ja sinne uppoutuu helposti lueskelemaan pidemmäksikin aikaa. Lapsen näkökulmasta on kirjoituksia esimerkiksi otsikoilla: ”lapsi oppii enemmän ilosta kuin pelosta”, ”julkikehu lapsi päivässä” ja ”lapselle lisää haluamista”. Nuorten maailmaan pääsee kurkistamaan vaikka seuraavien otsikoiden kautta: ”missiona huutaminen ja epätoivo”, ”pitääkö numeroista tehdä numeroa” tai ”kukaan ei halua elämää, jossa oma ääni ei kuulu”.

Moni kirjoitus käsittelee seksuaalisuutta tai oikeuksia kuten Elina Korhosen kirjoitus ”olenko minä olemassa?”. Liikuntavammainen tyttö Gulafirus asuu Tadjikistanissa vanhainkodissa, jonne hänet on jo pienenä hylätty häpeänä ja taakkana vanhemmilleen. Ujo ja pelokas tyttö osallistui vammaisten naisten järjestön viikon mittaiseen työpajaan, jossa hän sai tietoa oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan. Gulafirus sai kokemuksen, että hän on merkityksellinen ja olemassa. ►

Kun pupusisko sairastui.

Pirja Kiema, kuvitus Tea Ikonen. 2017.
Erityinen sisarus projekti, Norio-keskus.

TEKSTI: Atte Marttila, 10 vuotta

Kirja kertoo pupusiskon sairastumisesta ja miten veljet suhtautuivat tähän elämänmuutokseen. Sisko joutui sairaalaan ja veljistä tuntuu ikävältä ilman sisokoa. Kirja on tarkoitettu nuorille lapsille. Kuvat ovat hyviä ja värikkäitä. Annan arvosanaksi 5/5, koska kirja on hyvää lukemista lapsille ja riimitkin ovat ihan kohdillaan. Jäin ainoastaan miettimään, miten pupusiskolle lopulta kävi.

Avustajakoiran puuhatehtävät. Invalidiliitto ry 2017.

TEKSTI: Johanna Olli

Vammaisuus on monelle lapselle vieras asia, mutta puuhakirjan kekseliäiden tehtävien kautta sitä voi tehdä mukavalla tavalla tutuksi esi- ja alakoulukäisille lapsille. Kirjaa testanneen viisivuotiaan Jenny Jacobsonin mielestä kirja oli niin innostava, että hän halusi tehdä sen heti alusta loppuun, ja keskittyikin siihen herkeämättä sen vajaan kaksi tuntia, mikä kirjan täyttämiseen keskusteluineen kului. Kivoimpia tehtäviä kysyessä hän kirjaa selatesaan totesi, että niitä olivat ihan kaikki. Ja seuraavana päivänä hän halusi vielä käydä kaikki kirjan tehtävät ja tekstit uudelleen läpi. Avustajakoira oli myös kirjan teemahahmona niin kiinnostava, että se innosti myöhemmin avustajakoirailekkeihin.

Eräs kirjan kuva herätti lapsen kysymään: ”Miksi ne ovat iloisia, vaikka ovat vammaisia?” Siitä saimme aikaan hyvän keskustelun siitä, mitä tuo koko kirjakin oikeastaan käsittelee – että kaikki me olemme erilaisia eivätkä vammat estä hauskaa elämää, jos vain apuvälineet, esteettömyys ja muiden ihmisten asenteet ovat kohdallaan. Suosittelen lämpimästi hankkimaan näitä puuhakirjoja niin lastenneurologisille osastoille, koteihin kuin päiväkoteihinkin ja käyttämään niitä nimenomaan aikuisen kanssa yhdessä, jolloin lapsen pohdintoista voi syntyä hyvää keskustelua.

Voihan vammaisen. Lasten kuvasanakirja vammaisuudesta. Heini Saraste ja Kalle Könkkölä, kuvitus Väinö Heinonen. Intokustannus 2017.

TEKSTI: Johanna Olli

Kirjassa on esitelty kuvin ja lyhyin tekstein 54 erilaista vammaa ja asiaa, jotka vaikuttavat tavalla tai toisella elämiseen vammaan kanssa (kuten esteettömyys, kuntoutus ja syrjintä) tai kertovat vammaisena elämisen mahdollisuuksista (kuten itsenäinen elämä, paralympialaiset ja pyörätuolitanssi). Sanakirjamaisuuteen ja selkokieleen kuuluva ytimekkyys jättää monessa kohtaa halun selittää asiaa tarkemmin, joten tätä olisi hyvä lukea yhdessä aikuisen kanssa. Erityisen hyvin kirja sopii luettavaksi vammaisalan asiantuntijan kuten lastenneurologisen hoitajan kanssa. Hauskuutta kirjaan tuovat kuusi kirjan alussa esiteltyä lasta, joita lapsilukija voi etsiä eri sivuilta. Kuvissa on

myös huumoria, joka tuo mukavaa kepeyttä muuten niin asiapitoiseen kirjaan.

Miksi minä hypin. Erään pojan ääni autismin hiljaisuudesta.

Naoki Higashida. Suom. Mikko Pihlajavirta. Sammakko 2016.

TEKSTI: Johanna Olli

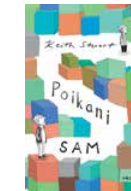
Tässä kirjassa 13-vuotias autismikirjon poika vastaa 57 kysymykseen autismita. On vaikea käsittää, että näin hienosti vaikeita asioita sanoiksi puheva lapsi voi samaan aikaan olla ollut juuri sellainen, kun olemme usein nähneet autismikirjon lapsen olevan: ei pysy paikoillaan, hermostuu silmittömästi meille käsittämättömistä syistä, järjestää esineitä riviin, karkaalee ja heiluttelee sormiaan silmien edessä. Naoki puhuu kirjassaan myös hänelle autismikirjolla olemisen positiivisista puolista: ystäväystymisestä luonnon kanssa, vedessä kellumisen tuomasta vapauden tunteesta, yksityiskohtien kauneudesta nauttimisesta ja hyppimisen ihanuudesta. On huomiotava, että Naoki kirjoittaa omista kokemuksistaan, ja jollakulla toisella selitys voi olla toinen, mutta onneksi yhden ymmärtäminen voi lisätä ymmärrystä toistakin kohtaan.

Naoki kertoo näkemyksistään näkyvien aikataulujen ongelmista, nimeltä puhuttelemisen tärkeydestä, pakkomielteiden toteutumisen puuttumisesta, ajan tarvitsemisesta uusien makujen opettelussa, turvallisuudentunteen säilyttämisen tärkeydestä aistikuormituksen iskiessä ja siitä, miten tärkeää olisi, etteivät aikuiset lapsen ympärillä stressaantuisi liikaa. Kirjan tärkein pyyntö pätee kuitenkin varmasti

kaikkeen lasten kuntoutukseen: Älkää luovuttako. Pitäkää kiinni siitä uskosta, että jokainen lapsi haluaa kehittyä ja haluaa olla yhteydessä toisten kanssa, vaikka se olisi kuinka vaikeaa.

Poikani Sam. Keith Stuart. Suom. Marja Luoma. Bazar 2017.

TEKSTI: Johanna Olli

Romaanin on kirjoittanut mies, jonka poika on autismikirjolla, ja se kyllä näkyy ja tuntuu tekstin autenttisuudessa, vaikka tarina onkin fiktiivinen. Kirja on sisältönsä puolesta todella mielenkiintoinen lastenneurologian hoitajalle, mutta erinomaisesti kirjoitettuna romaanina sitä voi suositella kenelle tahansa, jota kiinnostavat ihmissuhteet ja kasvutarinat. Kirjassa isä etsii yhteyttä poikaansa, ja sen löytymisessä auttaa eräs tietokoneohjelma, mutta ennen kaikkea se, että isä oppii hyväksymään lapsen sellaisenaan ja antamaan arvoa ja aikaa lapsen omalle tavalle olla. ■

Lue myöhemmin lisää lukuvinkkejä lehtemme Ajankohtaistalpalstalta netistä:

<https://lastenneurologianhoitajat.yhdistysavain.fi/lasten-asialla-lehti/ajankohtaista/>